

Υπόθεση C-438/23

Σύννοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως δυνάμει του άρθρου 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

13 Ιουλίου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Conseil d'État (Γαλλία)

Ημερομηνία της απόφασεως του αιτούντος δικαστηρίου:

12 Ιουλίου 2023

Αιτούσες:

Association Protéines France

Union végétarienne européenne

Association végétarienne de France

Beyond Meat Inc.

Καθού:

Ministre de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique

Αντικείμενο και στοιχεία της διαφοράς

- 1 Ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας, Γαλλία) ασκήθηκαν τρεις ξεχωριστές αιτήσεις ακυρώσεως από i) την ένωση Protéines France, ii) την Ευρωπαϊκή Ένωση Χορτοφάγων και την Ένωση Χορτοφάγων Γαλλίας, καθώς και iii) την εταιρία Beyond Meat. Πλείονες εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην αγορά των τροφίμων που περιέχουν πρωτεΐνες φυτικής προέλευσης, μεταξύ των οποίων η εταιρία Beyond Meat, άσκησαν παρέμβαση προς στήριξη της αιτήσεως ακυρώσεως της ένωσης Protéines France.
- 2 Οι αιτούσες εταιρίες ζητούν από το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) την ακύρωση λόγω υπερβάσεως εξουσίας του διατάγματος 2022-947 της 29ης Ιουνίου 2022 σχετικά με τη χρήση ορισμένων ονομασιών για τον προσδιορισμό τροφίμων που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες. Το ανωτέρω διάταγμα εφαρμόζει το

άρθρο 412-10 του code de la consommation (κώδικα προστασίας του καταναλωτή), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 του loi du 10 juin 2020 relative à la transparence de l'information sur les produits agricoles et alimentaires (νόμου της 10ης Ιουνίου 2020 περί διαφάνειας των πληροφοριών σχετικά με τα αγροτικά και τα διατροφικά προϊόντα).

- 3 Το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε την συνεκδίκαση των τριών αιτήσεων ακυρώσεως.

Νομικό πλαίσιο

A. Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Κανονισμός (ΕΕ) 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές

- 4 Κατά το άρθρο 38 του κανονισμού 1169/2011:

«1. Όσον αφορά τα θέματα που εναρμονίζονται ειδικά από τον παρόντα κανονισμό, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να θεσπίζουν ούτε να διατηρούν εθνικά μέτρα, εκτός αν εξουσιοδοτούνται προς τούτο από το δίκαιο της Ένωσης. Τα εν λόγω εθνικά μέτρα δεν παρεμποδίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών ούτε εισάγουν διακρίσεις όσον αφορά τρόφιμα από άλλα κράτη μέλη.

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 39, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν εθνικά μέτρα για θέματα που δεν εναρμονίζονται ειδικά από τον παρόντα κανονισμό, υπό τον όρο ότι δεν απαγορεύουν, παρακωλύουν ή περιορίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων τα οποία συμμορφώνονται με τον παρόντα κανονισμό.»

- 5 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1 (Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής), του κανονισμού 1169/2011 :

«1. Ο παρών κανονισμός αποτελεί τη βάση για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών όσον αφορά τις πληροφορίες για τα τρόφιμα, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών αντίληψης των καταναλωτών και των αναγκών τους για πληροφόρηση και με παράλληλη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.»

- 6 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1 (Γενικοί στόχοι), του εν λόγω κανονισμού:

«1. Με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα επιδιώκεται υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας και των συμφερόντων των καταναλωτών, αυτή αποτελεί δε τη βάση για να επιλέγουν οι τελικοί καταναλωτές ενήμεροι και να κάνουν ασφαλή χρήση των τροφίμων, με ιδιαίτερη έμφαση στους υγειονομικούς, οικονομικούς, περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και δεοντολογικούς παράγοντες.»

- 7 Κατά το άρθρο 7 (θεμιτές πρακτικές σχετικά με τις πληροφορίες) του εν λόγω κανονισμού:

«1. Οι πληροφορίες για τα τρόφιμα δεν πρέπει να είναι παραπλανητικές, ιδίως:

α) ως προς τα χαρακτηριστικά του τροφίμου και ιδίως τη φύση, την ταυτότητα, τις ιδιότητες, τη σύνθεση, την ποσότητα, τη διατηρησιμότητα, τη χώρα καταγωγής ή τον τόπο προέλευσης, τη μέθοδο παρασκευής ή παραγωγής του·

[...]

δ) με το να προτείνουν, μέσω της εμφάνισης, της περιγραφής ή των εικονογραφημένων παραστάσεων, την ύπαρξη συγκεκριμένου τροφίμου ή συστατικού, ενώ στην πραγματικότητα ένα φυσικώς ενεχόμενο συστατικό ή ένα συστατικό που χρησιμοποιείται συνήθως στο εν λόγω τρόφιμο έχει υποκατασταθεί από διαφορετικό συστατικό.

2. Οι πληροφορίες για τα τρόφιμα πρέπει να είναι ακριβείς, σαφείς και κατανοητές για τον καταναλωτή.

[...]

4. Οι παράγραφοι 1, 2 και 3 εφαρμόζονται επίσης:

α) στη διαφήμιση·

β) στην παρουσίαση των τροφίμων, ιδίως στο σχήμα, τη μορφή που τους έχει δοθεί ή τη συσκευασία τους, το χρησιμοποιούμενο υλικό συσκευασίας, τον τρόπο με τον οποίο είναι τακτοποιημένα, καθώς και τον χώρο στον οποίο εκτίθενται.»

- 8 Κατά το άρθρο 9 του εν λόγω κανονισμού (Κατάλογος υποχρεωτικών ενδείξεων):

«1. Σύμφωνα με τα άρθρα 10 έως 35 και με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο παρόν κεφάλαιο, είναι υποχρεωτική η αναγραφή των ακόλουθων ενδείξεων:

α) η ονομασία του τροφίμου·

[...]]»

- 9 Κατά το άρθρο 17, παράγραφοι 1 και 5 (ονομασία του τροφίμου), του ως άνω κανονισμού:

«1. Η ονομασία του τροφίμου είναι η νόμιμη ονομασία του. Αν δεν υπάρχει τέτοια ονομασία, η ονομασία του τροφίμου είναι η συνήθης ονομασία του ή, αν δεν υπάρχει συνήθης ονομασία ή αν η συνήθης ονομασία δεν χρησιμοποιείται, παρέχεται περιγραφική ονομασία του τροφίμου.

[...]

5. Στο παράρτημα VI θεσπίζονται ειδικές διατάξεις σχετικά με την ονομασία των τροφίμων και τις ενδείξεις που τη συνοδεύουν.»

- 10 Κατά την παράγραφο 4 του μέρους A (Υποχρεωτικές ενδείξεις που συνοδεύουν την ονομασία του τροφίμου) του παραρτήματος VI (Ονομασία του τροφίμου και ειδικές συνοδευτικές ενδείξεις) του εν λόγω κανονισμού:

«4. Σε περίπτωση τροφίμου όπου ένα στοιχείο ή συστατικό που οι καταναλωτές αναμένουν ότι έχει χρησιμοποιηθεί κατά το σύνθημα ή είναι φύσει παρόν στο συγκεκριμένο τρόφιμο έχει αντικατασταθεί από διαφορετικό στοιχείο ή συστατικό, η επισήμανση φέρει —πέραν του καταλόγου συστατικών— σαφή αναγραφή του στοιχείου ή του συστατικού που έχει χρησιμοποιηθεί για τη μερική ή ολική αντικατάσταση του συνήθως χρησιμοποιούμενου ή φύσει παρόντος στοιχείου ή συστατικού:

α) πλησίον της ονομασίας του προϊόντος και

β) χρησιμοποιώντας χαρακτήρες μεγέθους γραμματοσειράς με ύψος x τουλάχιστον 75 % του ύψους x της ονομασίας του προϊόντος και το οποίο δεν είναι μικρότερο από το ελάχιστο μέγεθος γραμματοσειράς που απαιτείται στο άρθρο 13 παράγραφος 2 του παρόντος κανονισμού.»

Σχετικές αποφάσεις του Δικαστηρίου

- 11 Στην απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2020, **Groupe Lactalis** (C-485/18, EU:C:2020:763), το Δικαστήριο έκρινε ότι καμία διάταξη του κανονισμού 1169/2011 δεν απαριθμεί τα «θέματα που εναρμονίζονται ειδικά» τα οποία διαλαμβάνονται στο άρθρο 38, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού και ότι, λαμβανομένης υπόψη της ανωτέρω φράσεως, ο προσδιορισμός των εν λόγω θεμάτων πρέπει να γίνεται με αυστηρή τήρηση του γράμματος του εν λόγω κανονισμού (σκέψη 25).
- 12 Στην απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 2022, **LSI – Germany** (C-595/21, EU:C:2022:949), το Δικαστήριο έκρινε ότι οι διατάξεις του παραρτήματος VI, μέρος A, παράγραφος 4, του κανονισμού 1169/2011 αποσκοπούν κατ' ουσίαν στη συμπλήρωση των διατάξεων του άρθρου 7 με ειδικές απαιτήσεις επισήμανσης, προκειμένου να προστατεύεται ο καταναλωτής από την παραπλάνηση που προκαλείται από ανακριβείς πληροφορίες (σκέψη 31).

Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ερωτήσεις και απαντήσεις όσον αφορά την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πληροφόρηση των καταναλωτών για τα τρόφιμα (2018/C 196/01)

B. Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

- 13 Κατά το άρθρο L. 412-10 του code de la consommation (κώδικα προστασίας του καταναλωτή) (το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 5 του νόμου της 10ης Ιουνίου

2020 περί διαφάνειας των πληροφοριών σχετικά με τα αγροτικά και διατροφικά προϊόντα):

«Οι ονομασίες που χρησιμοποιούνται για να προσδιορίσουν τρόφιμα ζωικής προέλευσης δεν δύνανται να χρησιμοποιηθούν για την περιγραφή, τη διάθεση στο εμπόριο ή την προώθηση τροφίμων που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες. Με διάταγμα καθορίζεται η αναλογία φυτικών πρωτεϊνών πέραν της οποίας απαγορεύεται η ονομασία αυτή.»

- 14 Κατά το άρθρο 1 του διατάγματος της 29ης Ιουνίου 2022 σχετικά με τη χρήση ορισμένων ονομασιών για τρόφιμα που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες:

«[Το παρόν διάταγμα εφαρμόζεται] στα τρόφιμα που παρασκευάζονται στην εθνική επικράτεια, τα οποία περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες.»

- 15 Κατά τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 2 του εν λόγω διατάγματος:

«Απαγορεύεται, για τον προσδιορισμό μεταποιημένου προϊόντος που περιέχει φυτικές πρωτεΐνες, η χρήση:

[...]

3° Ονομασίας που χρησιμοποιεί την ειδική ορολογία της κρεατοπαραγωγής, της αλλαντοποιίας και της αλιείας·

4° Ονομασίας τροφίμου αντιπροσωπευτικής των εμπορικών συνηθειών.»

- 16 Κατά το άρθρο 3 του εν λόγω διατάγματος:

«Κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις του άρθρου 2, η ονομασία τροφίμου ζωικής προέλευσης δύναται να χρησιμοποιηθεί:

1° Για τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες σε καθορισμένη αναλογία, εφόσον παρόμοια περιεκτικότητα προβλέπεται από τη νομοθεσία ή περιλαμβάνεται στον κατάλογο που προσαρτάται στο παρόν διάταγμα·

[...]»

- 17 Κατά το άρθρο 5 του εν λόγω διατάγματος:

«Τα προϊόντα που νομίμως παράγονται ή διατίθενται στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή στην Τουρκία, ή νομίμως παράγονται σε άλλο συμβαλλόμενο στη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο κράτος, δεν υπόκεινται στις απαιτήσεις του παρόντος διατάγματος.»

- 18 Το διάταγμα προβλέπει στο άρθρο 7 διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται για κάθε παράβαση των κανόνων που θεσπίζει.

Επιχειρήματα των διαδίκων***A. Κύρια επιχειρήματα των αιτουσών (και των παρεμβαίνουσών)***

- 19 Οι αιτούσες (και οι παρεμβαίνουσες) υποστηρίζουν ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα είναι παράνομο και προβάλλουν συναφώς ορισμένους λόγους ακυρώσεως. Υποστηρίζουν, μεταξύ άλλων, ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα:
- θεσπίστηκε κατά το πέρας παράτυπης διαδικασίας, καθόσον δεν κοινοποιήθηκε προσηκόντως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με την ειδική διαδικασία κοινοποίησης που προβλέπεται στο άρθρο 45 του κανονισμού (ΕΕ) 1169/2011·
 - παραβιάζει την απαίτηση περί σαφήνειας σχετικά με την επισήμανση που προβλέπεται από τον κανονισμό 1169/2011, τον συνταγματικής περιωπής σκοπό του εύληπτου και προσβάσιμου χαρακτήρα των νομικών διατάξεων, καθώς και την αρχή «ουδέν έγκλημα, ουδεμία ποινή χωρίς νόμο»·
 - είναι παράνομο διότι το άρθρο L. 412-10 του code de la consommation (κώδικα προστασίας του καταναλωτή), το οποίο εφαρμόζει, θεσπίζει κατ' αρχήν απαγόρευση, κατά παράβαση του άρθρου 5, παράγραφος 5, της οδηγίας 2005/29/ΕΚ, της 11ης Μαΐου 2005, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά·
 - συνιστά κατάχρηση εξουσίας, καθόσον φέρεται να θεσπίστηκε για την προστασία των καταναλωτών, βάσει, μεταξύ άλλων, του άρθρου 38 του κανονισμού 1169/2011, ενώ αποσκοπούσε στην πραγματικότητα στην προστασία των συμφερόντων των παραγωγών κρέατος, δυνάμει του κανονισμού 1169/2011.
- 20 Προβάλλουν επίσης την παράβαση των διατάξεων σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, καθώς και του άρθρου 39 του κανονισμού 1169/2011, καθόσον το προσβαλλόμενο διάταγμα επιβάλλει, χωρίς καμία αιτιολογία, στα τρόφιμα που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες, τα οποία παρασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο στη Γαλλία, υποχρεωτική συμπληρωματική αναγραφή σχετικά με την ένδειξη για τη χώρα προέλευσης και επιβαρύνει τον διοικητικό φόρτο για τα ίδια προϊόντα που παράγονται μεν σε άλλες χώρες της Ένωσης, διατίθενται δε στο εμπόριο στη Γαλλία. Αποτελεί, συνεπώς, μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 34 ΣΛΕΕ ή μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εξαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 35 ΣΛΕΕ. Επιπλέον, η κανονιστική εξουσία δεν απέδειξε ότι ένα τέτοιο μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό είναι αναλογικό σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό της αποσαφήνισης των πληροφοριών που παρέχονται στους καταναλωτές και ότι δεν υφίστανται άλλα καταλληλότερα μέτρα για την επίτευξη του ως άνω σκοπού.
- 21 Ειδικότερα, οι αιτούσες υποστηρίζουν, κατά πρώτον, ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα, απαγορεύοντας τη χρήση ονομασιών τροφίμων ζωικής προέλευσης για τον προσδιορισμό τροφίμων που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες, παραβαίνει το

άρθρο 38, παράγραφος 1, του κανονισμού 1169/2011, καθόσον επιλαμβάνεται ζητήματος που έχει εναρμονιστεί ειδικά από τις διατάξεις των άρθρων 7 και 17 του εν λόγω κανονισμού, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του παραρτήματος VI, μέρος Α, παράγραφος 4, του κανονισμού.

- 22 Κατά δεύτερον, οι αιτούσες υποστηρίζουν, επικουρικώς, ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα παραβαίνει τα άρθρα 9 και 17 του κανονισμού 1169/2011, διότι απαγορεύεται στους παραγωγούς τροφίμων που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες, ελλείψει νόμιμης ονομασίας που να προβλέπεται από τις εθνικές ή τις ενωσιακές διατάξεις, να προσδιορίζουν τα προϊόντα τους με βάση τη συνήθη ονομασία τους, είτε πρόκειται για ονομασία η χρήση της οποίας προηγήθηκε της δημοσίευσης του διατάγματος ή έπεται αυτής, ή με βάση την περιγραφική ονομασία του.
- 23 Προς στήριξη του λόγου ακυρώσεως αυτού, οι αιτούσες υποστηρίζουν, διαπιστώνοντας ότι από το εθνικό δίκαιο ή το δίκαιο της Ένωσης δεν προβλέπεται καμία νόμιμη ονομασία για τα τρόφιμα που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες, ότι οι παραγωγοί και οι διανομείς θα εμποδίζονταν να χρησιμοποιήσουν τις επιτρεπόμενες από τον κανονισμό 1169/2011 κανονισμό ονομασίες για την παρουσίαση και τη διάθεση στο εμπόριο των προϊόντων τους και υπενθυμίζουν ότι η ίδια η Επιτροπή είχε επισημάνει, στο πλαίσιο των παρατηρήσεών της σε απάντηση στην προηγούμενη κοινοποίηση, την 1η Οκτωβρίου 2021, του σχεδίου διατάγματος, στο πλαίσιο της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 5 της οδηγίας (ΕΕ) 2015/1535 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προδιαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών και δυνάμει του κανονισμού 1169/2011, ότι ορισμένοι όροι τη χρήση των οποίων απαγορεύει το σχέδιο διατάγματος που κοινοποιήθηκε είχαν χρησιμοποιηθεί ευρύτατα τα τελευταία έτη στην αγορά της Ένωσης για την περιγραφή προϊόντων φυτικής προέλευσης και ότι οι καταναλωτές είχαν εξοικειωθεί με αυτούς τους τύπους προϊόντων και αυτές τις ονομασίες.

B. Ministre de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique

Ο ministre de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique (Υπουργός Οικονομίας, Οικονομικών και Βιομηχανικής και Ψηφιακής Κυριαρχίας, Γαλλία) ζητεί την απόρριψη των αιτήσεων ακυρώσεως. Υποστηρίζει ότι οι λόγοι ακυρώσεως που προβάλλουν οι αιτούσες και παρεμβαίνουσες εταιρίες είναι αβάσιμοι.

Εκτίμηση του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας)

- 24 Το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) απορρίπτει τους λόγους ακυρώσεως με τους οποίους προβάλλεται παράτυπη κοινοποίηση του προσβαλλομένου διατάγματος στην Επιτροπή, κρίνοντας ότι η εν λόγω κοινοποίηση διενεργήθηκε νομότυπα.

- 25 Το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) απορρίπτει τους λόγους ακυρώσεως με τους οποίους προβάλλεται παραβίαση της απαίτησης περί σαφήνειας, του συνταγματικής περιωπής σκοπού του εύληπτου και προσβάσιμου χαρακτήρα των νομικών διατάξεων, καθώς και της αρχής «ουδέν έγκλημα, ουδεμία ποινή χωρίς νόμο», θεωρώντας ότι οι επίδικες διατάξεις του προσβαλλομένου διατάγματος είναι αρκούντως σαφείς και κατανοητές.
- 26 Όσον αφορά την προβαλλόμενη παραβίαση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) θεωρεί ότι, καθόσον το προσβαλλόμενο διάταγμα εφαρμόζεται αποκλειστικά επί προϊόντων που παράγονται στην εθνική επικράτεια, δεν δύναται να έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της εισαγωγής στη Γαλλία εμπορευμάτων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη. Αφετέρου, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων της δικογραφίας, το προσβαλλόμενο διάταγμα δεν έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των εξαγωγών γαλλικών προϊόντων στο εξωτερικό. Επομένως, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) απέρριψε τον λόγο ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται παράβαση του άρθρου 34 ή 35 ΣΛΕΕ.
- 27 Όσον αφορά την προβαλλόμενη παράβαση της οδηγίας 2005/29, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) θεωρεί ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα δεν έχει ούτε ως αντικείμενο ούτε ως αποτέλεσμα τη συμπλήρωση, κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας, του ενιαίου καταλόγου των εμπορικών πρακτικών που θεωρούνται αθέμιτες υπό οποιεσδήποτε περιστάσεις, ο οποίος προσαρτάται στην οδηγία, και ότι, επομένως, οι λόγοι ακυρώσεως με τους οποίους προβάλλεται παράβαση της ως άνω οδηγίας πρέπει να απορριφθούν.

Επί της προβαλλομένης παράβασης του κανονισμού 1169/2011

- 28 Le Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) επισημαίνει ότι από τις διατάξεις του προσβαλλομένου διατάγματος προκύπτει ότι η νομοθετική εξουσία θέλησε, προς τον σκοπό της προστασίας των καταναλωτών από παραπλανητικές ονομασίες, ο οποίος ταυτίζεται με τον σκοπό του κανονισμού 1169/2011, να απαγορεύσει τη χρήση ονομασιών που προσδιορίζουν προϊόντα ζωικής προέλευσης για την περιγραφή, τη διάθεση στο εμπόριο ή την προώθηση τροφίμων που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες. Η απαγόρευση αυτή δεν εφαρμόζεται μόνον στην περίπτωση που οι πρόσθετες ενδείξεις δεν βρίσκονται σε άμεση εγγύτητα με τις ονομασίες αυτές προκειμένου να ενημερωθούν οι καταναλωτές για την πλήρη ή μερική υποκατάσταση των φυτικών πρωτεϊνών στη σύνθεση των τροφίμων αυτών, αλλά και στην περίπτωση που τέτοιες ενδείξεις προσδιορίζουν τις ονομασίες αυτές. Στην πρώτη περίπτωση, το προσβαλλόμενο διάταγμα καθορίζει τα όρια περιεκτικότητας σε φυτικές πρωτεΐνες εντός των οποίων επιτρέπεται η ονομασία.
- 29 Συγκεκριμένα, το προσβαλλόμενο διάταγμα απαγορεύει, παραδείγματος χάρη, τη χρήση, χωρίς πρόσθετη ένδειξη, των ονομασιών «μπιφτέκι» ή «λουκάνικο» για τον προσδιορισμό «μπιφτεκιού» ή «λουκάνικου» στα οποία οι ζωικές πρωτεΐνες υποκαθίστανται από φυτικές πρωτεΐνες, πλην επιτρέπει τις ίδιες ονομασίες εφόσον η αναλογία των φυτικών πρωτεϊνών παραμένει εντός του ορίου που καθορίζει. Το

εν λόγω διάταγμα απαγορεύει επίσης τη χρήση των ονομασιών «μπιφτέκι από σόγια» ή «φυτικό λουκάνικο», λόγω της χρήσης των λέξεων «μπιφτέκι» ή «λουκάνικο», που προσδιορίζουν προϊόντα ζωικής προέλευσης, για τον προσδιορισμό τροφίμων στα οποία οι ζωικές πρωτεΐνες υποκαθίστανται από φυτικές πρωτεΐνες.

- 30 Le Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) θεωρεί ότι οι λόγοι ακυρώσεως που προβάλλουν οι αιτούσες εγείρουν πλείονα ζητήματα σχετικά με την ερμηνεία του κανονισμού 1169/2011. Ειδικότερα, οι ως άνω λόγοι ακυρότητας εγείρουν το ζήτημα αν τα ζητήματα που διαλαμβάνει το προσβαλλόμενο διάταγμα (ήτοι η απαγόρευση χρήσης ονομασιών τροφίμων ζωικής προέλευσης για τρόφιμα που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες) έχουν εναρμονιστεί ειδικά, κατά την έννοια του άρθρου 38, παράγραφος 1, από τα άρθρα 7 και 17 του εν λόγω κανονισμού, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του παραρτήματος VI, μέρος Α, παράγραφος 4. Σε περίπτωση ειδικής εναρμόνισης των ζητημάτων που διαλαμβάνει το προσβαλλόμενο διάταγμα, τίθεται το ζήτημα των συνεπειών μιας τέτοιας εναρμόνισης. Εντούτοις, ελλείψει ρητής εναρμόνισης, τίθεται το ζήτημα αν το προσβαλλόμενο διάταγμα παραβαίνει τα άρθρα 9 και 17 του κανονισμού 1169/2011.
- 31 Το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) εκτιμά ότι τα ζητήματα αυτά είναι καθοριστικά για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας πρέπει να αποφανθεί και παρουσιάζουν σοβαρή δυσκολία ερμηνείας. Επομένως, θεωρεί ότι πρέπει να υποβληθεί προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 267 ΣΛΕΕ.

Προδικαστικά ερωτήματα

- 32 Κατά συνέπεια, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
1. Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 7 του κανονισμού (ΕΕ) 1169/2011, οι οποίες προβλέπουν την παροχή στους καταναλωτές πληροφοριών που δεν πρέπει να είναι παραπλανητικές ως προς την ταυτότητα, τη φύση και τις ιδιότητες των τροφίμων, την έννοια ότι εναρμονίζουν ειδικά, κατά την έννοια και για την εφαρμογή του άρθρου 38 του ίδιου κανονισμού, το θέμα της χρήσης ονομασιών τροφίμων ζωικής προέλευσης οι οποίες προέρχονται από τους τομείς της κρεατοπαραγωγής, της αλλαντοποιίας και της αλειίας για την περιγραφή, τη διάθεση στο εμπόριο ή την προώθηση τροφίμων που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες που ενδέχεται να παραπλανήσουν τον καταναλωτή, απαγορεύοντας συνεπώς σε κράτος μέλος να παρέμβει στο εν λόγω ζήτημα διά της θέσπισης εθνικών μέτρων που ρυθμίζουν ή απαγορεύουν τη χρήση τέτοιων ονομασιών;
 2. Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 17 του κανονισμού (ΕΕ) 1169/2011, οι οποίες προβλέπουν ότι η ονομασία με την οποία προσδιορίζεται ένα τρόφιμο είναι, αν δεν υπάρχει νόμιμη ονομασία, η συνήθης ονομασία του ή η περιγραφική ονομασία του, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του παραρτήματος VI, μέρος Α, παράγραφος 4, του κανονισμού, την έννοια ότι εναρμονίζουν ειδικά, κατά την

έννοια και για την εφαρμογή του άρθρου 38 του ίδιου κανονισμού, το θέμα του περιεχομένου και της χρήσης ονομασιών άλλων από τις νόμιμες ονομασίες, οι οποίες προσδιορίζουν τρόφιμα ζωικής προέλευσης για την περιγραφή, τη διάθεση στο εμπόριο ή την προώθηση τροφίμων που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες, ακόμη και στην περίπτωση πλήρους υποκατάστασης συστατικών φυτικής προέλευσης στο σύνολο των συστατικών ζωικής προέλευσης που αποτελούν ένα τρόφιμο, εμποδίζοντας έτσι κράτος μέλος να παρέμβει επί του ζητήματος αυτού διά της θέσπισης εθνικών μέτρων που ρυθμίζουν ή απαγορεύουν τη χρήση τέτοιων ονομασιών;

3. Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ή το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, απαγορεύει η ειδική εναρμόνιση στην οποία προβαίνουν, κατά την έννοια και για την εφαρμογή του άρθρου 38, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 1169/2011, οι διατάξεις των άρθρων 7 και 17 του ίδιου κανονισμού, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του παραρτήματος VI, μέρος Α, παράγραφος 4, του ίδιου κανονισμού:

α) σε κράτος μέλος να θεσπίζει εθνικό μέτρο που προβλέπει την επιβολή διοικητικών κυρώσεων σε περίπτωση παράβασης των απαιτήσεων και των απαγορεύσεων που απορρέουν από τον εν λόγω κανονισμό;

β) σε κράτος μέλος να θεσπίζει εθνικό μέτρο που να καθορίζει την περιεκτικότητα σε φυτικές πρωτεΐνες εντός των ορίων της οποίας επιτρέπεται η χρήση ονομασιών, άλλων από τις νόμιμες ονομασίες, που προσδιορίζουν τρόφιμα ζωικής προέλευσης για την περιγραφή, τη διάθεση στο εμπόριο ή την προώθηση τροφίμων που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες;

4. Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, απαγορεύουν οι διατάξεις των άρθρων 9 και 17 του κανονισμού (ΕΕ) 1169/2011 σε κράτος μέλος:

α) να θεσπίζει εθνικό μέτρο που καθορίζει την περιεκτικότητα σε φυτικές πρωτεΐνες εντός των ορίων της οποίας επιτρέπεται η χρήση ονομασιών, άλλων από τις νόμιμες ονομασίες, που προσδιορίζουν τρόφιμα ζωικής προέλευσης για την περιγραφή, τη διάθεση στο εμπόριο ή την προώθηση τροφίμων που περιέχουν φυτικές πρωτεΐνες;

β) να θεσπίζει εθνικό μέτρο που απαγορεύει τη χρήση ορισμένων συνήθων ή περιγραφικών ονομασιών, ακόμη και όταν συνοδεύονται από πρόσθετες ενδείξεις που διασφαλίζουν την ισότιμη ενημέρωση των καταναλωτών;

γ) να θεσπίζει τα μέτρα που διαλαμβάνονται στο 4. α) και στο 4. β), μόνο για προϊόντα που παράγονται στην επικράτειά του, χωρίς να παραβιάζει, στην περίπτωση αυτή, την αρχή της αναλογικότητας των εν λόγω μέτρων;